

Motivi i poticaji u likovno-kreativnim aktivnostima u vrtiću

Oremuš, Katarina

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:711046>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-05**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKE STUDIJE

Katarina Oremuš

MOTIVI I POTICAJI U LIKOVNO-KREATIVNIM AKTIVNOSTIMA U
VRTIĆU

Završni rad

Mentor rada:

doc. dr. sc. Svetlana Novaković

Petrinja, rujan, 2021.

Sadržaj

Sažetak	
Uvod	1
1. Likovno stvaralaštvo i njegova važnost u predškolskom odgoju	2
2. Motivi i poticaji u likovnom stvaralaštvu djece predškolske dobi	3
2.1. Vrste motiva i poticaja	4
<i>2.1.1. Vizualni motivi</i>	4
<i>2.1.2. Nevizualni motivi i poticaji</i>	5
<i>2.1.3. Likovno-kompozicijski elementi kao motiv za likovno izražavanje</i>	6
3. Uloga odgojitelja u poticanju djece na likovno izražavanje i stvaranje	7
4. Likovne aktivnosti provedene u dječjem vrtiću	9
4.1. Vizualni motiv/poticaj	9
4.2. Nevizualni motiv/poticaj	17
4.3. Likovno – kompozicijski elementi kao motivi/poticaji	21
4.4. Evaluacija aktivnosti	27
Zaključak	28
Literatura	29

Sažetak

Tema obrađena u ovome radu vezana je uz motive i poticaje u likovno – kreativnim aktivnostima u ranom i predškolskom odgoju. Rad je podijeljen na teorijski i praktični dio. U teorijskom dijelu ukratko je obrađeno likovno stvaralaštvo te važnost koju ono ima za predškolski odgoj, važnost njegovog poticanja i razvijanja kod djece. Dotaknuli smo se, općenito, motiva i poticaja u likovnom stvaralaštvu djece predškolske dobi te ih podijelili na vizualne, nevizualne motive i poticaje te likovno - kompozicijske elemente. Uključili smo i ulogu koju ima odgojitelj u poticanju djece na likovno izražavanje i stvaranje. Važnost zainteresiranosti odgojitelja kako bi tu zainteresiranost mogao prenijeti i na djecu te ih kvalitetno poticati na bavljenje likovnošću. Važnost pohvale i pripreme različitih materijala i poticaja kako bi djeca što kreativnije stvarala. U praktičnom dijelu proveli smo po jednu aktivnost od navedenih motiva u Dječjem vrtiću Cvrkutić. Aktivnosti su provedene sa uzrastom od 4 do 7 godina, u grupi od dvadesetero djece. Cilj i svrha rada je istražiti interese djece za određene motive i poticaje, te istražiti njihovu kreativnost i zanimanje za materijale koji su im ponuđeni. Djeca su birala materijale s kojima nisu toliko često radila, interesirale su ih nove metode i načini rada te su nestrpljivo čekala isprobati pripremljeno. Iz takvih načina proizašle su i vlastite ideje, eksperimentiranje s motivima i materijalima, te originalni radovi. Više su samostalno stvarala, a manje su se orijentirala na samu reprodukciju priloženih fotografija i radova. Rad je uokviren zaključcima i izjavama djece te otvorenim prostorom za daljnji rad s djecom.

KLJUČNE RIJEČI: motivi, poticaji, kreativnost, dječje stvaralaštvo, dijete

Summary

Motives and incentives in art and creative activities in kindergarten

The topic covered in this paper is related to motives and incentives in art - creative activities in early and preschool education. The paper is divided into theoretical and practical part. The theoretical part briefly deals with art and the importance it has for preschool education, the importance of its encouragement and development in children. We touched on, in general, motives and stimuli in the artistic creativity of preschool children and divided them into visual, non - visual motives and stimuli and artistic - compositional elements. We also included the role that an educator plays in encouraging children to express themselves artistically and create. The importance of educators' interest in order to be able to transfer this interest to children and to encourage them to engage in fine arts. The importance of praise and preparation of various materials and incentives for children to create as creatively as possible. In the practical part, we carried out one of the listed activities in the Cvrkutić Kindergarten. The activities were carried out with the age of 4 to 7 years, in a group of twenty children. The aim and purpose of the paper is to explore the interests of children for certain motives and incentives, and to explore their creativity and interest in the materials offered to them. The children chose materials they did not work with so often, they were interested in new methods and ways of working and were eagerly waiting to try the prepared ones. From such ways came their own ideas, experimentation with motifs and materials, and original works. They created more independently, and they focused less on the reproduction of the attached photographs and works. The work is framed by the conclusions and statements of the children and an open space for further work with children.

KEY WORD: motives, incentives, creativity, children's creativity, child

Uvod

Djeca moraju živjeti u svijetu ljepote, igara, bajki, glazbe, crtanja, mašte, kreativnosti.

Vasily Sukhomlinsky

Kako bismo kod djeteta probudili likovno stvaralačko izražavanje, pobudili kreativnost i maštu, potrebno ga je okružiti mnoštvom materijala, motiva i poticaja. Važno je da dijete stekne osjećaj za lijepo, ljepotu života, glazbu, samo književno i likovno stvaranje. "Ljepota je postala bitni kriterij ljudskog vrednovanja predmeta, pojava, međuljudskih odnosa, umjetničkih produkata i svega što nas okružuje." (Vukasović, 1994: 145). Kako bismo sve navedeno mogli razvijati kod djece od najranije dobi trebamo crpiti različite motive i poticaje iz svakodnevnog života, prirode, svakodnevnih djeci zanimljivih situacija, kroz poticanje njihovih osjećaja i mašte uz različite priče, pjesme, samu glazbu i književnost, pokret, ples, glumu. Na svakome koraku u svakoj životnoj situaciji možemo pronaći jedan motiv, poticaj, iz kojeg djeca svojom maštom mogu stvoriti originalne likovne radove. Ono što nam je od presudne važnosti je i sam prostor koji treba biti poticajan te mnoštvo materijala koje moramo djeci ponuditi kako bi se mogla slobodno i kreativno izraziti. Kako bismo mogli pripremiti djeci kvalitetne motive i poticaje prije svega i mi sami moramo znati kako pristupiti prije svega samom djetetu, a zatim i umjetnosti. Samim našim primjerom djecu prije svega odgajamo, dajemo im pregršt mogućnosti u kojima mogu otkriti sebe, otkriti što ih zanima te se samostalno izraziti kroz svoj rad.

Ovaj rad bavi se motivima i poticajima u likovno-kreativnim aktivnostima tijekom vrtićke dobi. Kroz teorijski dio obrađeni su vizualni motivi, nevizualni motivi, likovno – kompozicijski elementi kao motivi za likovno izražavanje. Rad se ukratko osvrće na samu važnost likovnog stvaralaštva u predškolskom odgoju i ulogu koju u tome ima odgojitelj. Sve to potkrijepljeno je opisom aktivnosti koje su provedene u dječjem vrtiću te su prikazani dječji likovni radovi kao plod likovnog stvaralaštva.

1. Likovno stvaralaštvo i njegova važnost u predškolskom odgoju

Svako dijete je umjetnik. Poteškoća je ostati umjetnik, ostavljajući djetinjstvo.

Pablo Picasso

Polovicom 20. st. u trenutku kada Jean Piaget stvara teoriju o važnosti dječjeg istraživanja svijeta oko sebe, javlja se i interes za dječji crtež. O njemu se počinje govoriti kao najiskrenijem načinu kojim dijete izražava svoje osjećaje i razmišljanja. Isto tako se navodi kako je kreativni likovni izraz predočenje unutarnjeg svijeta djeteta. Kako bismo naglasili važnost likovnosti kod djece moramo se osvrnuti na činjenicu kako djeca već od najranijih mjeseci (8. mjeseca) počinju oblikovati svoje prve „skulpture“ od hrane, npr. kruha, mijeseći prstima komadiće te na taj način oblikujući i gradeći u prostoru. Dijete različitim kockicama, čašama i ostalim oblicima koji mu se nađu pri ruci samostalno gradi toranj, preslagujući kockice sa jedne strane na drugu (Šimrak, 2010/2011). Dijete ima potrebu raditi rukama, stvarati, potrebu da se izrazi iako u toj dobi to čini nesvjesno. Likovno stvaranje kod djeteta ne treba posebno učiti, ono se ne uči iz društva i okoline nego se razvija iz prirodnih dječjih potencijala. Likovni izraz djetetu je urođena sposobnost (Belamarić, 1986). O važnosti likovnog i kreativnog izražavanja govori se od davnina. Grčki filozofi su na kreativno izražavanje gledali kao na 'lijek za dušu'. Tu je osobita važnost stavljena na zdrav razvoj kod djeteta. Djeca kroz crteže, slike, modeliranje pokazuju ono što ih privlači ili uznemiruje, straši. Kroz likovna izražavanja možemo prepoznati problem te im pomoći, na vrijeme reagirati, zato se crtež koristi u različitim terapijama. Kroz likovnost djeca se mogu osloboditi stresa, psihičke napetosti, proživljenih trauma, tuge, bijesa (Bilić, Šimrak i Kiseljak, 2012). Sam likovni jezik djece može nam dati uvid u ono što se događa u dječjoj svijesti. Prema tome je od izuzetne važnosti da se dobro upoznamo i naučimo razumjeti dječju likovnost (Belamarić, 1986). Kako bismo djetetu omogućili da se likovno izražava i pritom kreativno stvara trebamo osigurati poticajnu okolinu obogaćenu različitim materijalima i poticajima koji će djecu potaknuti na istraživanje i rad. Uz to je potrebno da svi materijali budu djeci na dohvat ruke kako bi ih mogla koristiti u svakom trenutku. Kada govorimo o kreativnosti ona je produkt posebnog položaja karakteristika ličnosti, dječjih kognitivnih sposobnost i socijalnog okruženja (Amabile, 1983). Zbog toga je važan sam prostor, motivi, poticaji te sam odgojitelj kada govorimo o uspješnom dječjem stvaranju. Djeca će u takvom okruženju, prema svojim interesima, sama izabrati što ih najviše zanima te će na taj način razvijati svoju maštu i kreativnost, ujedno će kroz sam proces učiti, istraživati, otkrivati

nove načine i mogućnosti koje nude materijali. Stvaralaštvo je bitan dio čovjekova života, bez njega se čovjek ne može u potpunosti ostvariti kao pojedinac. Herbert Read u svojoj knjizi navodi kako se bez stvaralaštva ne možemo otvoriti prema svijetu, ali se niti svijet ne može u potpunosti otkriti nama (Read, 1943). Znanstvenici su kroz svoja istraživanja dokazali kako rano bavljenje likovnim aktivnostima kod djece razvija, poboljšava i područja poput fokusa, opuštanja organizma, te potiče kreativnost, eksperimentiranje, maštu i mnoge druge (Šimrak, 2010/2011). Kroz likovne aktivnosti kod djece se razvija i potiče cjelokupni razvoj. Od iznimnog značenja su intrinzična i ekstrinzična motivacija u kojima djeca izražavaju, kroz likovne aktivnosti, svoje najdublje proživljene doživljaje. Važno je da se kod aktivnosti poštuje djetetova individualnost jer svako dijete na drugačiji način doživljava aktivnost. Važne su odgojiteljeve pedagoške i likovne kompetencije. Samo će kompetentan odgojitelj moći djetetu pružiti odgovarajuću likovnu aktivnost u kojoj će ono učiti, razvijati se i uživati (Herceg, Rončević, Karlavaris, 2010).

2. Motivi i poticaji u likovnom stvaralaštvu djece predškolske dobi

Ograničenja postoje samo u našim umovima. Ako koristimo maštu, otvaramo si svijet beskonačnih mogućnosti.

Jamie Paolinetti

Kako bismo djecu potaknuli na likovno stvaralaštvo potrebno im je ponuditi različite molitve i poticaje. Motivi su prisutni i u figurativnoj i u apstraktnoj umjetnosti. Mogu biti različiti; od portreta, autoportreta, krajolika, veduta, povijesnih motiva te mnogi drugi. No motive dijelimo i u veće skupine poput vizualnih i ne vizualnih motiva. Motivom se konkretizira određena tema (Herceg i suradnici, 2010). Ono što je važno kod odabira motiva jest motivacija pomoću koje ćemo djecu zainteresirati za područje koje želimo s njima kroz aktivnost obraditi. Tako ćemo kroz pripremu osmišljavati različite igre, priče, pjesme... koje će djecu motivirati na rad. Važno je napomenuti kako nije važan rezultat niti završna slika, rad djeteta, ono što je važno jest sam proces kroz koji dijete razvija svoju likovnu radoznalost, osjetljivost za estetiku, maštu te se kreativno izražava (Roca, 1981).

2.1. Vrste motiva i poticaja

Cilj umjetnosti nije da predstavi vanjsku pojavnost stvari, nego njihov unutarnji značaj.

Aristotel

Motiv je to što dijete nacrt, naslika ili oblikuje u okviru teme. Povezan je s načinom na koji ga dijete obrađuje u stvaralačkom radu (građenje, kombiniranje, variranje i razlaganje likovnim elementima u trodimenzionalnom i dvodimenzionalnom prostoru). Motiv ne smije biti namijenjen sam sebi, on je povod za razvijanje dječje likovne sposobnosti, ovladavanje likovnom tehnikom, bogaćenje likovnoga izraza, povezan je sa likovnim ciljem i likovnim problemom. Likovna tehnika i motiv su u likovnom odgoju međusobno povezani, što znači da odabir tehnike utječe na odabir motiva i obratno. Likovna tehnika je djetetu sredstvo za izražavanje motiva. Kod zahtjevnijeg motiva dijete može upotrebljavati poznatu likovnu tehniku (Vrlič, 2001). Uz svaki motiv odgojitelj povezuje odgovarajuće metode i načine rada (npr. vizualni motiv kao posljedica promatranja, analitičko promatranje). Grgurić i Jakubin (1996) razvrstavaju motive u tri skupine: vizualne motive, nevizualne motive i likovno – kompozicijski elementi kao motivi. Neke od njih ćemo detaljnije obraditi i kroz same primjere.

2.1.1. Vizualni motivi

Govoreći o vizualnim motivima u radu možemo uzeti sve ono što naše oko može vidjeti. Tako se oni mogu podijeliti na ljudski lik, životinje, prirodu, prostor itd. Grgurić i Jakubin (1996) dijele motive iz djetetove okoline na prirodne i načinjene oblike, prostor, pojave u prirodi, ljude i životinje. Svaki od tih motiva dijeli u manje podskupine. Tako se prirodni i načinjeni oblici dijele na: oblici – pretežno linije (bojice, grane, trava, štapići, itd.), minijaturni oblici (čipka, pahuljica snijega, maslačak, itd.), manji oblici s detaljima (detalji sa paunova repa, uvećani maslačak, tratinčica, itd.), veći i složeniji oblici (gitara, drvo u različita godišnja doba, različite građevine, itd.), nizovi (niz perlica na koncu, narukvice, ogrlice, kuće u niz, itd.). Prirodni oblici se dijele na: unutarnji prostor (unutrašnjost moje spavaće sobe, sobe u vrtiću, itd.), izvanjski prostor (mostovi, trgovi, naselja, drvoredi, itd.). Pojave u prirodi možemo podijeliti na: kišu, snijeg, inje, maglu, cvjetanje, munje itd. Motive ljudi dijeli na: ljudsku figuru u pokretu (balerine, nogometaši, plesači, itd.), karakterizaciju ljudskog lika (moj prijatelj, moja teta u vrtiću, moja obitelj, itd.), ljudi – predmet – rad (ljudi s kišobranima, ja u parku, mama u kući,

rođendan, itd.), grupe i nizovi ljudi (zbor, ljudi u autobusu, itd.), ljudi-predmet-prostor (posjet kinu, parku, kazalištu, itd.), ljudi i životinje (ljudi i pingvini, ljudi i mačke, timaritelji u ZOO vrtu, itd.), ljudi i biljke (kopanje i sađenje cvijeća, itd.). U motiv životinja ubrajaju se vrste i podvrste životinja. Kod vizualnih motiva djetetu možemo dati reprodukciju umjetničkog djela po kojem će ono raditi, predložak fotografija koje smo mi sami ili zajedno s djecom fotografirali, no možemo im i pripremiti predmete koje će oni interpretirati prema promatranju u prostoru, npr. mrtvu prirodu ili kocke, te bilo koje druge predmete koje imamo u skupini.

2.1.2. Nevizualni motivi i poticaji

U nevizualne motive spada ono što je nevidljivo, što doživljavamo osjetilom za miris, okus, dodir, njuh i sluh. Primjeri nevizualnih motiva iz područja emocija ono što možemo djeci ponuditi u likovnom izražavanju su: sreća, tuga, ljubav, strah, smijeh, uzbuđenost, vjera, mir, nemir, bol itd. Iz područja osjeta: hladno, toplo, hrapavo, glatko, mekano, smrdljivo, mirisno, kiselo, slatko, slano, oštro, tvrdo, itd. Iz područja auditivnih medija poput svih vrsta glazbe te cvrkuta ptica, šum vjetra, glasanje životinja, kiša, grmljavina, itd. Uz to se mogu baviti ritmom koji čuju u glazbi ili emocijama koje glazba izaziva u njima, tiho, glasno... Od ostalih nevizualnih motiva možemo iskoristiti tajne, san, istina - laž, doživljaj Boga, stvaranje svemira, itd. Važno je imati i korelaciju sa drugim predmetima poput glazbenog, tjelesnom kulturom, povijesti, geografijom te svakako i s hrvatskim jezikom, književnošću. „Nevizualni poticaji mogu otvoriti vrata, prema unutarnjem svijetu i potaknuti veću kreativnost i pružiti bolju mogućnost djetetu da izrazi sebe i svoje emocije, a najčešći likovni odgovor na nevizualni poticaj je simbolička ilustracija.“ (Bilić i suradnici, 2012, str. 3.) Ako potičemo djecu kroz nevizualne poticaje u njima jačamo i razvijamo maštu, djeca istražuju svoj unutarnji svijet, mogu prepoznati svoje osobne emocije te ih izraziti na način koji riječima ne bi mogli dočarati. Mlađa djeca će kod izražavanja svojih emocija koristiti simbole koje su usvojili do trenutne dobi kao što je srce za ljubav, suze za plač, itd. Starija će djeca češće koristiti apstraktne znakove npr. linije prema gore i dolje kako bi izrazili emocije. Djeca neće svoje emocije izraziti samo kroz poteze olovkom ili kistom nego i kroz izbor boja, npr. kako bi naslikali ljubav uzet će svijetlije, toplije boje, dok će za tugu obojati u tamnije, plave tonove. „Nevizualno poticanje i proces istraživanja unutarnjeg svijeta otvaraju duh, razvijaju maštu i dugoročno stvaraju usmjerenost prema prepoznavanju

osobnih emocija, a to je puno važnije od njihovih likovnih uradaka., (Bilić, 2012, str. 4). Vrlo je važno da svaki odgojitelj zna u dječjem radu prepoznati emociju, poruku koju mu dijete šalje kako bi što kvalitetnije mogao s njime komunicirati, na vrijeme prepoznati i reagirati, te djetetu pružiti ono što će mu pomoći ili ga potaknuti da dalje stvara. Kada se počne likovno izražavati, dijete lakoćom crtom ili bojom prikazuju percepciju pojedinih osjeta (slatko, kiselo, toplo, hladno, glatko i hrapavo) (Grgurić i Jakubin, 1996). Eisner (2002) naglašava da djeca pokazuju zadovoljstvo u istraživanju senzornih potencijala materijala koje istražuju i koriste.

2.1.3. Likovno-kompozicijski elementi kao motiv za likovno izražavanje

Kao motive i poticaje možemo koristiti i likovno-kompozicijske elemente koje možemo podijeliti na plohe, boje, crte... Gregurić i Jakubin (1997, od str. 199.) u svojoj knjizi navode slijedeću podjelu:

1. CRTA (obrisna, teksturna, strukturna, ritam crta, nizovi crta, polje crta, kontrasti crta: tanke – debele; guste – rijetke; ravne – zakrivljene; kratke – duge).
2. BOJA (ples boja, osnovne boje, izvedene boje, kontrasti boja: toplo – hladno; svjetlo – tamno; komplementarne boje; kontrast kvalitete i kvantitete; boje prema boji, optičko miješanje boja, tonovi boja, kromatske boje, harmonija boja, ravnoteža boja).
3. PLOHA (kompozicija geometrijskih likova, kompozicija slobodnih likova, likovi i njihove sjene, kontrast velikih i malih ploha, nizovi ploha, polje ploha, kadriranje ploha, ritam ploha u preplitanju).
4. POVRŠINA (kontrast površina: glatko hrapavo; tvrdo – meko; svjetlo – tamno, kontrast površina različitog podrijetla: površina kore drveta, površina krzna, površina kamena, površina svile, ritam plastičnih struktura).
5. VOLUMEN I PROSTOR (kompozicija geometrijskih oblika, kompozicija slobodnih oblika, kontrast volumena: obli – uglati, puni – šuplji; jednostavni – složeni; otvoreni – zatvoreni, ritam i dominacija oblika, monolitna masa, prošupljena masa, plošno istanjena masa, linijski istanjena masa, kontrast prostor – masa, izbočeno – udubljeno – reljef, ploha i volumen u prostoru – mobil, izvanjski prostor, unutarnji prostor, prožimanje unutarnjeg i izvanjskog prostora, jednostavni i složeni prostor).

3. Uloga odgojitelja u poticanju djece na likovno izražavanje i stvaranje

Kreativnost je tako nježan cvijet da pohvale potiču njegov cvat dok ga obeshrabrivanje često uguši u zametku.

Alex Osborn

„Likovni odgoj od rane dobi omogućuje djeci ostvarivanje kreativnog potencijala koji se iskazuje u dječjim aktivnostima igre, istraživanju i spoznavanju svijetu“ (Blašković, Novaković, 2013, str. 584). Kroz likovno stvaranje dijete razvija kreativnost, motoričku spretnost i osjetljivost, vizualno-prostornu inteligenciju, vizualnu osjetljivost, maštu, estetsko percipiranje stoga likovni odgoj postaje bitan segment kvalitetnoga obrazovanja od najranije dobi (Turković, 2001).

Na razvoj dječje likovnosti odgojitelj utječe raznolikom motivacijom i aktivnim uključivanjem djece u aktivnostima. Poticaji moraju biti problemski strukturirani i u skladu s dječjim interesima i psihofizičkim razvojem. „Odgojitelj pritom pažljivo promatra djelatnost, sluša dječju međusobnu komunikaciju i nove ideje koje iz tog proizlaze. Promatranje djece u aktivnosti, otkrivanje njihovih interesa i mogućnosti pomaže odgojitelju u osmišljavanju novih aktivnosti, a njegova intervencija ne smije biti u obliku uputa na koji način raditi, već izazova koji će potaknuti dječju pozornost i interes za daljnje istraživanje.“ (Novaković, 2015, str. 154).

Važno je djeci omogućiti dovoljno vremena za bavljenje likovnim radom i razvijanje vlastitih ideja. Uloga odgojitelja je i upoznati djecu s različitim likovnim područjima i tehnikama te mu omogućiti spoznavanje izražajnih mogućnosti pojedine likovne tehnike.

Već smo spomenuli kako je likovno izražavanje važno kod izražavanja emocija. Kako bi djeca naučila kontrolirati svoje emocije potrebna im je pomoć odraslih, odgojitelja (Bilić i suradnici, 2012). Djeca veći dio dana provode u vrtićima. Odgojitelj kroz različite poticaje i likovne aktivnosti pruža djetetu mogućnost da izrazi svoje emocije. Svako dječje stvaranje može biti oblik terapije. Malchiodi (1998) navodi kako je terapijski pristup i rad s djecom složen jer je sam dječji crtež multidimenzionalan, u njemu se odražavaju dječja osobna iskustva, emocije, stupanj njegovog razvoja, napretka te sociokulturni utjecaj i kontekst u kojem djeca stvaraju. Zato je vrlo važno da odgojitelj bude u mogućnosti prepoznati i iščitati sve poruke koje se nalaze u dječjem radu. Ono što je važno da odgojitelj potakne kod djece jest vježbanje emocionalne inteligencije kako bi

i samo dijete moglo prepoznati svoje emocije te primjereno reagirati na određene podražaje. „Ustanove ranog odgoja su prva mjesta za promoviranje emocionalne inteligencije i razvoja emocionalne pismenosti. Iskazivanje emocija kroz likovni (neverbalni) proces može utjecati na razvoj emocionalne inteligencije - možda najpoželjnije čovjekove osobine danas.“ (Šipek, 2015, str 5). Kada odgojitelj provodi likovnu aktivnost s djecom ne smije kritizirati ili negativno komentirati dječji rad jer na taj način demotivira dijete, guši njegovu slobodu, kreativnost, radoznalost, volju za istraživanjem te samopouzdanje Balić Šimrak (2010/2011). Ono što nikako ne smije jest crtati djetetu, ispravljati njegove već gotove oblike, prečesto izlaganje dječjih radova u dječjoj blizini, širenje shematskog oblika crtanja, procjenjivati i vrednovati likovne radove, komentirati i prigovarati. Često do ovakvih grešaka dolazi zbog nepoznavanja sposobnosti u razvoju djece ili uloge i funkcije koju ima sam odgojitelj. Odgojitelj je uvijek tu kada ga dijete zatreba. Isto tako on je njegov motivator koji mora biti pun razumijevanja i pohvala te osoba koja će najbolje znati slušati dijete. Poticati će stvaralaštvo kroz usmjeravanje pažnje na neki oblik ili pojavu, kroz aktiviranje dječjih osjećaja, mašte, kroz ilustracije, itd. (Belamarić, 1986). Važno je da odgojitelj omogući djeci što više mogućnosti likovnog izražavanja, da dopusti i potakne dijete da što više istražuje različite likovne materijale te mu ukaže na mogućnosti koje likovnost može dati. Balić Šimrak (2010/2011) navodi „nekoliko osnovnih aspekata rada kada je u pitanju likovnost u ranoj i predškolskoj dobi:

- Uvažavanje i prihvaćanje dječjeg autentičnog likovnog izraza u skladu s razvojnim karakteristikama dobi djeteta;
- Omogućavanje pristupa raznolikim likovnim materijalima i tehnikama likovnog stvaralaštva;
- Osiguravanje vremena i prostora za likovne aktivnosti;
- Omogućavanje djetetu da usvoji posebne likovne vještine kad su u pitanju likovni materijali i likovne tehnike;
- Upoznavanje djeteta s likovnom umjetnošću putem slikovnica, reprodukcija, posjeta galerijama i muzejima“

Važno je da se djeci da sloboda dok stvaraju. „Omogućiti djetetu predškolske dobi da stvara samo, neopterećeno bez intervencije odraslih, dobivamo priliku zaviriti u dječji unutarnji svijet, kao i priliku da bolje upoznamo dijete i učimo od njega.“ (Bilić Šimrak, 2010/2011, str. 7) Svakako je važno da odgojitelj pokaže zanimanje za dječji

stvaralački rad. „O odgojiteljevoj sposobnosti opažanja i slušanja, poštivanja djetetovog interpretiranja nastalog likovnog rada te općenito likovne senzibilnosti odgojitelja, ovisi u kojoj će mjeri dijete biti opušteno i nesputano u stvaranju.“ (Novaković, Tomljenović, Rončević, 2016, str.188). Odgojitelj je djeci uzor, ona ga promatraju, od njega upijaju, stoga je potrebno da sve ono što želi da djeca usvoje mora primjenjivati u svome radu. Samo odgojitelj koji istinski voli likovnost može kod djece probuditi istu ljubav.

4. Likovne aktivnosti provedene u dječjem vrtiću

Djeca vide magiju zato što je gledaju.

C. Moore

Likovne aktivnosti provedene su u dječjem vrtiću „Cvrkutić“ u Oroslavju sa starijom vrtićkom skupinom u dobi od 4 do 7 godina. U skupini boravi 20-tero djece te su sva djeca sudjelovala u likovnim aktivnostima. Same aktivnosti trajale su od četrdeset minuta do sat vremena. U svakoj likovnoj aktivnosti djeci se ponudio određen motiv, svaka se sastojala od nekoliko dodatnih poticaja i različitih ponuđenih materijala. Ponudili smo djeci izražavanje i stvaranje u različitim likovnim područjima i tehnikama prema njihovim interesima i sklonostima. Detaljnije o samom dječjem stvaranju prikazat ćemo kroz sam opis tijeka aktivnosti.

4.1. Vizualni motiv/poticaj

Iz grupe vizualnog za motiv smo odabrali cvijeće. Na početku aktivnosti djeca su slušala pjesmu: Pjesma cvijeća – Libretići¹. Nakon toga je uslijedio razgovor o pjesmi i promatranje i opisivanje živog cvijeća (mak, ruža, vodopija, tratinčica, maslačak i ivančica) kako bi djeca mogla prepoznati cvijeće koje su već vidjela te se upoznati s novim vrstama. Nakon razgovora djeca su krenula na stvaralački rad te samostalno odabrala likovnu tehniku, sredstva i materijale kojima žele prikazati motiv cvijeća.

¹ Pjesmu, Pjesma cvijeća – Libretići možete pronaći na slijedećoj poveznici:
<https://www.youtube.com/watch?v=mTguG1knOkg>

Slike 1 – 8. istraživanje poticaja i stvaranje u različitim likovnim tehnikama (olovka, pastela, kolaž, akvarel, tempera, monotipija i direktno otiskivanje materijala).

Na prvome stolu djeci je uz fotografije cvijeća bila ponuđena olovka i bijeli papir. Samo četvero djece odabralo je ovu tehniku. Na pitanje, zašto?, djeca su odgovorila kako često crtaju olovkama i bojicama te im to nije toliko zanimljivo. Na crtežima je vidljiv i prepoznatljiv oblik cvijeta, koji se sastoji od kruga, s prepoznatljivim detaljima. Vidljivo je kako su listovi crtani s obje strane stabljike u istome potezu. Dijete u ovoj dobi odvaja predmete po temeljnim vizualnim karakteristikama za koje sada upotrebljava osim kružnih i spiralne, ovalne i kvadratne oblike te crta u različitim smjerovima, shvaća da je cjelina sastavljena od dijelova. Pojavljuje se sve veća sličnost stvarnih predmeta sa dječjim crtežom iako oni nisu nikakva projekcija stvarnih predmeta već predstavljaju likovno-kognitivne sheme koje se mogu upotrijebiti i na druge komplekse vidnog doživljaja - na prikazima cvijeća, drveća, kuća, životinje, ljudskog lika... Tako shema cvijeća predstavlja strukturni model za sve cvijeće na svijetu, a isto može biti prikazano na vrlo različite načine. Možemo primijetiti da je jedino dječak Sebastijan nacrtao dva različita cvijeta.

Slika 9. Stela, (5 g.): „Nacrtala sam cvijeće.“ Slika 10. Lea, (5 g.)

Slika 11. Andrija, (7 g.): „Ivančice“

Slika 12. Sebastijan, (6 g.): “Nacrtao sam zamišljeno cvijeće sa srcima.“

Na drugom stolu uz fotografije cvijeća djeci je bio ponuđen kolaž papir, papir iz časopisa te ljepilo i škare. Djecu se usmjerilo da probaju stvoriti vlastitu kompoziciju cvijeća bez upotrebe škara već trganjem i lijepljenjem papira. Samim usmjerenjem djece na pokušaj stvaranja kompozicije bez škara odmaknuli smo se od šablonskog stvaranja. Za ovim stolom, uz ove materijale, djeca su bila zainteresiranija. Uz same motive i poticaje od izuzetne je važnosti kod djece poticati samostalnost, kreativnost i slobodu u vlastitom stvaranju. Poticati stvaranje vlastitih i svojstvenih kompozicija.

Slika 13. Dominik, (6 g.): „Izradio sam cvijet s drvećem“

Dječak je poslušao prijedlog te je cvijet počeo izrađivati trgajući kolaž papir te papir iz časopisa, za drveće je ipak odlučio uzeti škare, činilo mu se preteško trgajući dobiti oblik drva. Za stabljiku je upotrijebio olovku. U odabiru boje se ne oslanja na lokalnu boju predmeta već boju bira prema vlastitom nahođenju.

Slika 14. Emanuel, (7 g.): „Ovo je poljsko cvijeće!“

Dječak je izradio poljsko cvijeće prema fotografiji koja se je nalazila na stolu. Motiv cvjetne livade prikazuje zelenom vodoravnom plohom trave na koju okomito u redu

trganjem kolaž papira stavlja tri cvijeta. Stabljika je jednostavna, dok cvijet izrađuje od tri kruga različite veličine koje lijepi jedan na drugi.

Slika 15. Morena, (6 g.): „Na slici su tratinčice, neka se zove livada.“

Morena je stvorila livadu sa cvjetovima, travom, oblacima i suncem. Djevojčica je koristila lokalnu boju, lijepila kolaž u slojevima. Uz kolaž papir u boji koristila je i novinski papir.

Treća grupa je radila pastelama. Uz motiv cvijeća djeca su dodavala i druge, njima bliske motive poput srca, oblaka, ravnih linija, itd. Kod ove aktivnosti neka djeca su detaljno prikazala cvijeće koje se nalazilo na fotografijama dok su ga drugi oblikovali prema vlastitoj mašti. Kako autorica Belamarić navodi, rad sa pastelama, flomasterima zahtijeva strpljivost kako bi se dobile obojene plohe (Belamarić, 1986). Takva strpljivost vidljiva je na radovima koji se ovdje nalaze.

Slika 16. Roko, (4 g.): „Ovo je suncokret.“

Slika 17. Aleks, (5 g.): „Pastelama sam nacrtao cvjetnu livadu.“

U slikanju vodenim bojama sudjelovalo je desetero djece te su nakon slikanja cvijeća kistovima za akvarel odlučili eksperimentirati. Namazala su dlan vodenim bojama, a potom su dlan otisnula na papir. Dlan je predstavljao cvijet, dok su stabljiku i lišće naslikala kistovima. Uz same cvjetove vidljivi su i detalji kojima su djeca ukasila svoje radove. Autorica Belamarić navodi: „igra i komponiranje bojom oslobađamo podložnosti konkretnim sadržajima i potičemo na vlastitu organizaciju i komponiranje boja.“ (Belamarić, 1986, str. 216) Ovu tvrdnju uspjeli smo potkrijepiti kroz aktivnost s vodenim bojama i otiskivanjem.

Slika 18. Franka, (7 g.): „Ovo su ruže.“

Slika 19. Ivan, (4 g.): „Naslikao sam livadu punu cvijeća.“

Djevojčica Franka vodenim bojama naslikala je ruže u svojim najdražim bojama; ružičaste, crvene i ljubičaste. Dječak Ivan kroz vlastitu maštu, bez predložaka koji su se nalazili na stolu, naslikao je livadu punu cvijeća različitih boja. Ivan voli slikati vodenim bojama. To je vidljivo i u tome što nije sudjelovao niti u jednom drugom dijelu aktivnosti, cijelu aktivnost proveo je za stolom s vodenim bojama.

Slika 20 i 21: Ema, (6 g.): „Ovo je roza ruža.“ i „Otisnula sam svoju ruku koju sam namazala vodenim bojama.“

Djevojčica Ema je vodenim bojama naslikala cvijet, potom je dodala crne boje po sredini u obliku spirale, nakon toga je drškom kista strugala po sredini kako bi dobila teksturu. Pokraj ruže je otisnula drugo cvijeće, potom uzela novi papir, namazala je vodenim bojama svoj dlan te ga je otisnula na papir više puta. Peteljku i listove cvijeta naslikala je kistom. Djevojčica je ovakve oblike rada osmislila sama bez dodatnih poticaja.

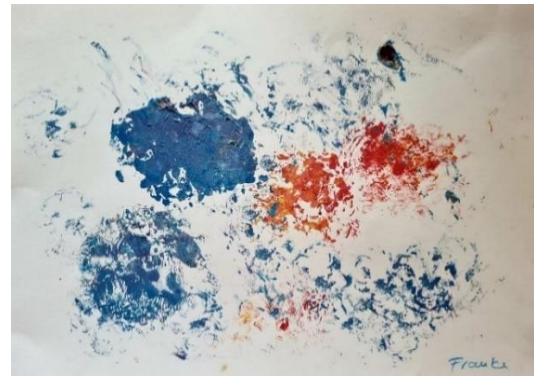

Slika 22. Leona, (7 g.): „Svoju sliku sam napravila uz pomoć otiskivanja ruke, nazvat ću je: cvjetić.“

Leona je svoj rad izradila na poticaj djevojčice Eme te ga je samostalno dotjerala. Ovdje dolazimo do zaključka kako djeca uz manje poticaje dolaze do vlastitih oblika izražavanja, eksperimentirajući, isto tako rado potiču jedni druge na rad.

Zadnja grupa djece je zadani motiv prikazivala tehnikama otiskivanja. Demonstrirana im je tehnika direktnog otiskivanja pomoću živih cvjetova na bijelim i crnim papirima. Djeca su veselo otiskivala cvjetove, ali ono što ih je najviše razveselilo i u čemu su najviše uživala je tehnika monotipije s kojom su se po prvi puta upoznala. Dana im je folija na koju su pomoću kistova ili direktno stavljanjem boje na foliju slikala cvjetove te ih potom otiskivala na crni i bijeli papir. Oduševila ih je igra bojama koje su ostavljale vesele otiske na papiru predstavljajući neobične cvjetove. Kroz ovaj dio aktivnosti prošla su gotovo sva djeca čekajući s nestrpljenjem da dođu na red. Zaključeno je kako djeca imaju odličan osjećaj za boju i kompoziciju, te želju za učenjem i novim stvaranjem. Na pitanje, zašto su odabrala određenu boju, često je odgovor bio kako im se ta boja sviđa ili ih čini sretnima. Ovi navodi mogu se povezati sa istraživanjem koje je provedeno s djecom u kojem se raspravlja o emocionalnoj povezanosti djece s određenim

bojama (Boyatzis, Varghese, 1993). Uz to dolazimo do zaključka kako miješanje boja prema vlastitom izboru daje djeci određenu sigurnost te se kroz samu boju slobodno izražavaju stvarajući obojane oblike (Belamarić, 1986).

Slika 23. i 24. Franka, (5 g.): „Otisnula sam ruže, na crnom i bijelom papiru. Neka se zove plavo nebo i ruža.“

Slika 25. Stela, (5 g.): „Otiskivala sam ruže, više me podsjeća na vatromet.“

Slika 26. Leona, (7 g.): „Šareni cvijetčići“

Slike 27. i 28. Ema, (6, 5 g.): „Na bijelome papiru je rasplesano cvijeće, a na crnome je cvijeće u mraku.“

Na radu Eme (slika 27. i 28.) vidljivi su otisnuti detalji, stabljike te listovi. Djevojčica je svojim radovima dala različita imena prema bojama koje je izabrala te prema boji papira na kojem je otiskivala.

Slika 29. Laura, (6 g.): „Ovo su šarene tratinčice.“

Djevojčica je stavljala boju direktno na foliju, vrlo blizu jednu drugoj, potom je otisnula na bijeli papir na kojem se jasno vidi kako su se boje stopile. Potom je uzela crni papir, na foliju nije više dodavala boje već je ponovno otisnula grafiku.

4.2. Nevizualni motiv/poticaaj

U ovom dijelu djeci je bila ponuđena glazba kao nevizualni motiv/poticaaj. Napomenimo važnost koju glazba ima za svako dijete u njegovom odrastanju kroz poticanje osjećaja. Djeca na neki način stvaraju glazbu od samog rođenja kroz komunikaciju sa stvarima, osobama i svijetom koji ga okružuje. Važno je da djeci ponudimo glazbu, da je dožive, uživaju u njoj, da se izražavaju pomoću nje, te da je povezujemo i sa drugim područjima rada, poput likovnog (Sušić, 2018). Važno je dotaknuti se i uloge koje odgojitelj ima u glazbenim i likovnim aktivnostima. Prema istraživanjima koje su provele autorice Sušić i Benić dolazimo do zaključka kako je važan senzibilitet i zanimanje odgojitelja za glazbu uz likovnu umjetnost te njihovo povezivanje. Kroz ovakve načine rada olakšava se holistički razvoj djece potičući ih na sudjelovanje u umjetnosti od samog djetinjstva (Sušić, Benić, 2018).

Uvođenje djece u nevizualnu likovnu aktivnost, slikarskim tehnikama, započelo je pitanjem: Zna li što je to glazba? „Glazba je pjesma!“ (Franka, 5 g.) Kako se osjećate kada slušate glazbu? „Ja se sva razbacam, mislim da sam tad sretna“ (Morena, 6 g.), a zatim je, kao poticaaj, reproducirana glazba. Dana im je kompilacija skladbi u trajanju od 30 min koja je sastavljena od klasične i filmske glazbe: B. Smetena – Vltava, Vivaldi – 4

godišnja doba – Proljeće (1. stavak), Lisa Gerrard – New We Are Free (Gladijator) i Vangelis – Chariots Of Fire. A zatim, kad je glazba iznova bila puštena, djecu smo zamolili da naslikaju osjećaj koji u njima izaziva glazba.

Slike 30. i 31.: Stvaralači rad, slikanje uz slušanje glazbe

Dječji radovi

Slika 32. Ivan, (4 g.): „Dok sam slušao glazbu osjećao sam se sretno, zbog toga sam oslikao cijeli papir.“

Slika 33. Nicole, (4 g.): „Naslikala sam glazbu.“

Slika 34. Melani, (5 g.)

Slika 35. Petar, (6 g.): „Ova glazba me podsjeća na dom, u njemu sam sretan.“

Djevojčica Nicole je odlučila naslikati svoju glazbu s dva crvena kruga, tri linije i nekoliko točkica slobodno raspoređenih na plohi. Melani je vrlo brzo izradila svoj rad, osjećala se sretno te je željela slušati glazbu i tijekom igre, nakon provedene aktivnosti. Prvo je zelenom bojom na sredini papira naslikala veliku, nepravilnu plohu, iznad nje manju. Preko zelene je dodala veću plohu plave i manju smeđe. Dječak Petar je glazbu povezo sa figurativnim motivom – svojim domom, te je u svome radu pokušao spojiti dom sa svojim osjećajima. Na liniju tla – donji rub papira zelenom bojom slika travu, na desnoj polovici crnom temperom slika kuću sa sivim krovom i crvenom okruglom plohom pored kuće.

Slika 36. Sebastijan, (6 g.): „Mislim da čujem violinu pa sam je naslikao.“

Sebastijanu je prepoznao zvuk violine u skladbi te ju je odlučio naslikati. Smjestio ju je u sredini kompozicije i okružio plohama plave, sive i crne boje.

Slika 37. Moreno, (5 g.): „Ova glazba me čini sretnim, pokušao sam je pratiti kistom.“

Dječak je na svome papiru slikao u više slojeva boje pokušavajući „uhvatiti“ sve dijelove skladbe snažnim potezima kista u raznim pravcima.

Slika 38. Lea, (5 g.): „Naslikala sam kako glazba pleše.“

Lea je unutar svog rada naslikala kako izgleda glazba dok pleše i sretna je, poput nje same.

Slika 39. Mihael, (6 g.): „Volim slušati glazbu, a volim i slikati. Osjećao sam se sretno.“

Slika 40. Roko, (5 g.): „Ovako izgleda moja glazba. Svidjelo mi se slikanje za vrijeme slušanja glazbe.“

Slika 41. Aleksandar, (6 g.): „Sretan sam dok slušam glazbu.“

Mihael je svoje osjećaje prenio na papir, dočarao ih je svijetlim bojama sa nizom valovitih crta koje prate tijek skladbe. Roko svoj doživljaj glazbe i osjećaj koji je uz nju vezan veže uz figurativan motiv prirode, prikazuje drvo, travu i nebo, ali dodaje i kraće poteze, apstraktne plohe i vijugave crte koje veže uz ritam u glazbi. Aleksandra je veselila glazba te je svoje veselje uspio prenijeti i na papir koristeći svijetlije tonove u kontrastu s hladnim detaljima.

4.3. Likovno – kompozicijski elementi kao motivi/poticaži

Stvaranjem motiva iz likovnih i kompozicijskih elemenata i njihovih međusobnih odnosa poistovjećujemo motiv i likovni problem. Takvi su motivi primjerice ritam geometrijskih likova, igra osnovnih boja, kompozicija crta i ploha u kvadratu, kontrast pravilnih i nepravilnih ploha itd. Likovnu aktivnost počinjemo likovnim scenarijem – kreativnom igrom likovnim i kompozicijskim elementima, kreativnom likovnom pričom, pokretom, filmom, slikom... dolazi do izražaja život crte, boje, volumena kao vrijednosti same po sebi, bez vezanosti uz objekt kao predmet.

U ovim aktivnostima motiv je crta. Na samom početku djeci su podijeljeni papiri i olovke. Dane su im upute za kreativnu igru: povlačenje crte po papiru u svim smjerovima bez dizanja olovke od papira tako dugo dok im se čita priča. Predloženo im je da prate tijek priče te prema onome što čuju vuku crtu po papiru. „Neka vaša crta putuje u svim smjerovima.“

Priča o crti: *Putovanje jedne crte*

Jedna mala crta rasla je i rasla, postavši duga, malo tanka, malo debela, svjetlija, tamnija, ovisno o raspoloženju. Putovala je tako po brdima i dolinama, skakala od sreće

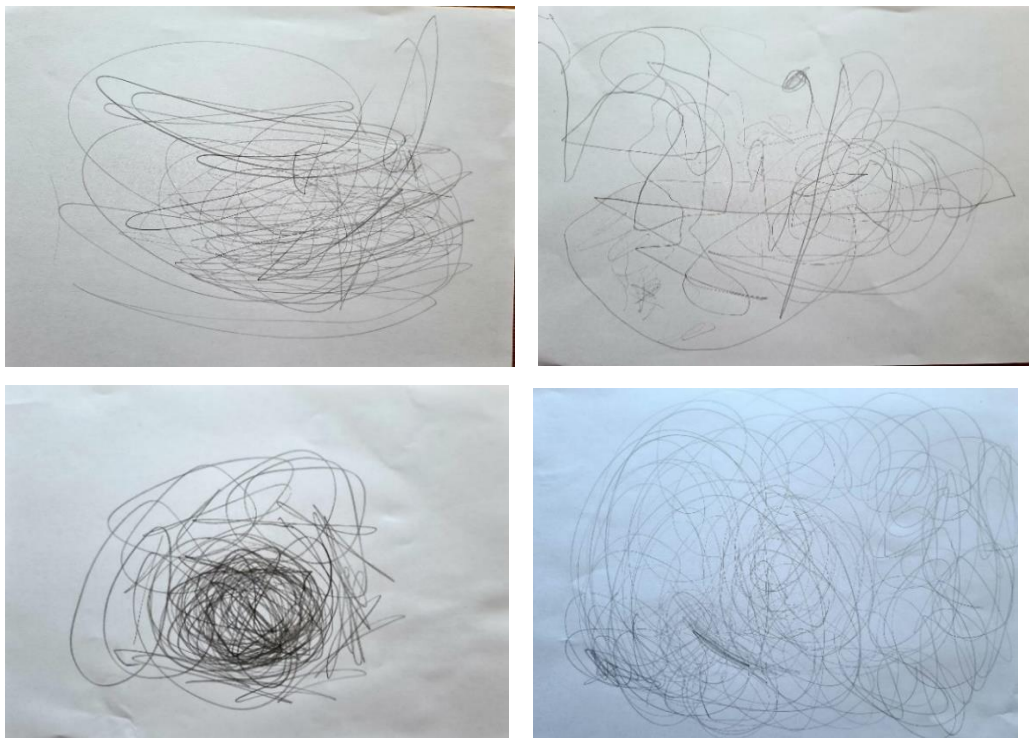
i vukla se od umora. Crta je znala da je njezin životni poziv ići lijevo – desno, gore – dolje, stvarati velike i male krugove, valove. Putovala je tako sekundama, minutama sve dok nije s, st, sta, stal, STALA.

Nakon završetka djeci su postavljena pitanja:

- Što smo nacrtali? „Nacrtali smo dugu crtu.“ (Emanuel, 7 g.)
- Kuda i u kojim smjerovima se naša crta kretala? „Moja crta je išla samo u krug.“ (Franka, 5 g.); „Moja crta je pobjegla van papira.“ (Petar, 6 g.)
- Kakve sve crte mogu biti? „Valovite!“ (Aleks, 5 g.); „Duge i kratke, mogu biti i debele.“ (Franka, 5 g.)

Slika 42. Prikazuje povlačenje crte po papiru bez dizanje ruke za vrijeme motivacijskog dijela, čitanje priče *Putovanje jedne crte*.

Slike 43 – 46. Dječji radovi - povlačenje crte po papiru bez dizanja ruke.

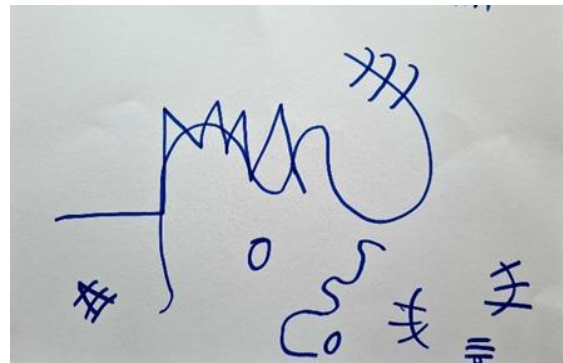
Nakon toga uslijedila je druga kreativna igra u kojoj su djeca dobila reprodukcije umjetničkih djela kao izvor likovnih i kompozicijskih elemenata za analizu, ali i za izražavanje i stvaranje.

Slika 47. V. Kandinsky, spoj dvaju djela: „Točka, linija, površina i žuto, crveno, plava“

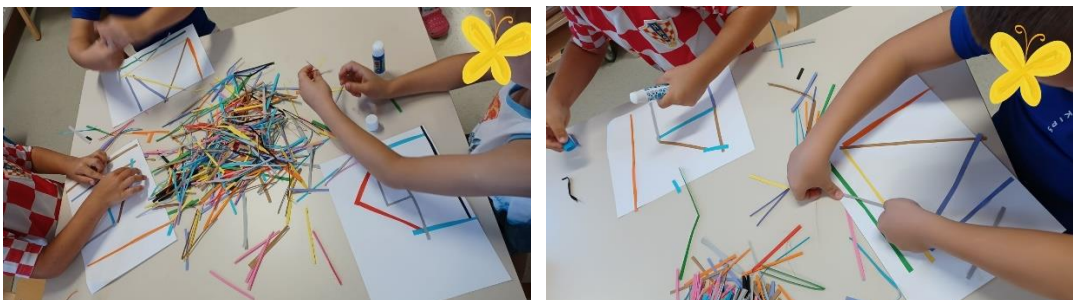

Slika 48. Melani, (5 g.)

Slika 49. Morena, (6 g.)

Nakon kreativnih igara u kojima su djeca koristila crtačke tehnike olovku i flomaster, likovno – stvaralački rad obuhvatio je istraživanjem crte u tehnici kolaža, reljefa sa špagom i otiskivanjem špage.

Slike 50. i 51. Prikazuju izradu kompozicije od kolaža

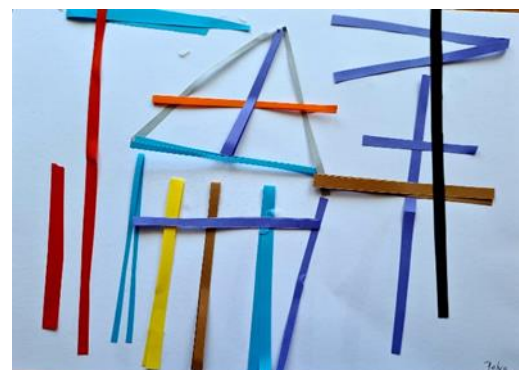
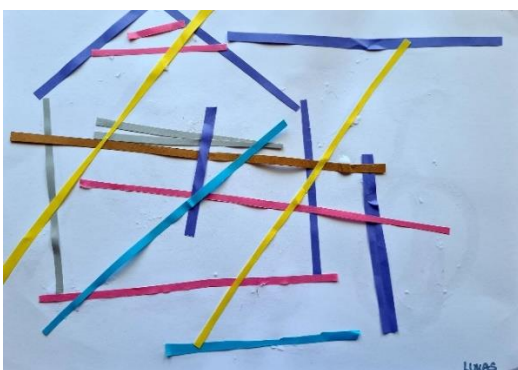

Slike 52. i 53. Prikazuju izradu reljefa od špage

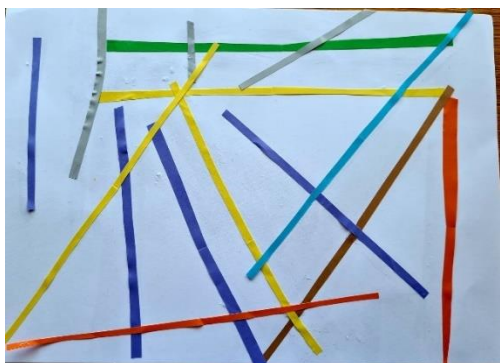

Slike 54. i 55. Prikazuju otiskivanje uz pomoć špage i crne tempere

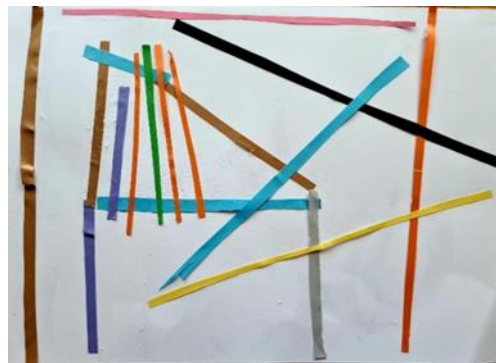
Na prvom stolu djeci su bile ponuđene tanke trakice od papira u raznim bojama od kojih su djeca slagala svoje vlastite kompozicije. Imala su mogućnost samostalnog rezanja trakica te lijepljenja na papir.

Slika 56. Lukas, (6 g.): „Ovo su šarene crte.“ Slika 57. Petra, (6 g.): „Moje su crte izradile šarenu kuću sa drvećem.“

Slika 58. Petar, (6 g.)

Slika 59. Moreno, (5 g.)

Na drugom stolu djeca su imala ponuđenu špagu različite debljine, sa škarama i ljepilom. Pomoću špaga stvarala su svoju vlastitu kompoziciju lijepeći je na papir. Ovaj poticaj djecu je najviše veselio, te su djeca nakon rada za drugim stolovima dolazila za ovaj stol kako bi odradila i ovaj dio aktivnosti.

Slika 60. Maja, (6 g.)

Slika 61. Roko, (5 g.)

Slika 62. Lukas, (6 g.): „Papir od špaga.“

Slika 63. Ivan, (4 g.): „Moja špaga radi valove.“

Na trećem stolu svako dijete je dobilo nekoliko komada deblje špage koju je umočilo u crnu temperu, postavilo ju na papir i pokretanjem uz pomoć kvačice izradilo svoj otisak crta.

Slika 64. Morena, (6 g.): „Moja crta je rasplesana.“

Slika 65. Andrija, (7 g.): „Moja crta je napravila autocestu.“

Slika 66. Lea, (5 g.): „Moja crta putuje na more.“

Slika 67. Franka, (5 g.): „Moja crta je razigrana, pomalo čupava.“

Dječji radovi nastali otiskivanjem špage na papir pokazuju njihovu zaigranost i uživanje u samom postupku rada. Maštoviti nazivi radova potaknuti su dobivenom kompozicijom slobodnim povlačenjem linije po papiru i prepoznavanjem različitih sadržaja.

4.4. Evaluacija aktivnosti

Provodeći aktivnosti došlo se do zaključka kako je djeci zanimljiviji likovni rad sa materijalima i tehnikama s kojima još nisu radila ili ne rade toliko često poput otiskivanja, odnosno različitih oblika grafike i kolaža s materijalima poput špage.

Tijekom provedbe prve aktivnosti djeca ne odustaju u radu zbog motiva s kojima su se već susretala. Uz manje poticaje vole eksperimentirati te često tijekom aktivnosti osmišljavaju i svoje vlastite načine provedbe aktivnosti. Djeci je važno ponuditi mnoštvo različitih materijala uz raznovrsne motive i poticaje. Uz poticaje eksperimentirajući dolaze do vlastitih oblika izražavanja. Tijekom eksperimentiranja s materijalima često na to potaknu i drugu djecu. Vidljivo je kako neka djeca već sada znaju za svoju najdražu tehniku što je dokaz da često sudjeluju u likovnim aktivnostima.

Druga aktivnost sa nevizualnim motivima je djeci predstavljala malo veće poteškoće od aktivnosti provedene s vizualnim motivima. Neka djeca su uspjela izraziti svoje osjećaje i ljepotu glazbe kroz radove dok su se druga djeca i dalje vezala za figurativno crtajući ono na što ih glazba podsjeća, npr. prirodu, predmete. Zaključak je kako je važno poticati djecu na izražavanje osjećaja, emocija kroz poticanje nevizualnih motiva.

Tijekom treće aktivnosti i različitih poticaja, djeca su pokazala svoju zainteresiranost za motiv crte, svoju razigranost te opuštenost stvaranja vlastitih likovnih radova. Samostalno su komentirala svoje radove bez dodatnih pitanja te su s nestrpljenjem svojim radovima davala imena. Vidljivo je kako su djecu ponovno oduševile tehnike i materijali s kojima još nisu radila poput otiskivanja špage te lijepljenje špage na papir. Vidljiva je važnost motiva i poticaja u svim dijelovima likovnih aktivnosti. Isto tako se može zaključiti kako djeci ne trebamo neprestano osmišljavati posebne motive, dovoljno je da uz malo mašte te preoblikovanje poticaja, djeci bude ponovno zanimljiva tema koju su već mnogo puta radila poput motiva cvijeća.

Zaključak

Likovno izražavanje i stvaranje svojstveno je svakom djetetu. Kako bismo potaknuli bavljenje umjetnošću i razvijali kreativnost važno je da dijete okružimo različitim materijalima i poticajima od najranije dobi. Važno je da prepoznamo djetetov interes, prilagodimo ponuđene materijale i poticaje dobi te mu damo slobodu kod stvaranja. U poticanju djece odgojitelj treba voditi računa o raznolikosti i promjenama dječjih aktivnosti. Kod odabira poticaja vodi računa da su problemski postavljeni i u skladu s dječjim interesima i psihofizičkim razvojem. U ovome radu prikazane su aktivnosti s različitim vrstama motivima i poticajima. Pokazalo se da djeca vole sudjelovati u likovnim aktivnostima bez obzira koje motive i poticaje im ponudimo, ali su im radovi kreativniji i pokazuju veću zainteresiranost ako im ponudimo motive o kojima još nisu govorili odnosno koje još nisu obrađivali. Nadasve su zainteresirani za istraživanje s novim materijalima i tehnikama na koje s nestrpljenjem čekaju. Bitno je da bez straha pristupimo djetetu s novim poticajima, motivima i tehnikama jer će djeca sve prihvatiti s uzbuđenjem te će rado eksperimentirati s novinama. Svakako je važno, svakodnevno znati prepoznati dječju znatiželju, znati ju realizirati na kreativan i maštovit način prepoznajući na svakom koraku moguće motive. Motive pretvoriti u poticaje kroz različite materijale i tehnike, omogućiti djeci da samostalno stvaraju, oslobađajući svoju maštu te razvijajući kreativnost, prepustiti se zajedno s djecom te uživati u stvaranju originalnih dječjih radova.

Literatura

KNJIGE:

1. Amabile, T. M. (1983). *The social psychology of creativity*. New York: Springer - Verlag.
2. Belamarić, D. (1987). *Dijete i oblik. Likovni jezik predškolske djece*. Zagreb: Školska knjiga.
3. Eisner, W. Elliot (2002). *The Arts and the Creation of Mind*. New Haven: Yale University Press.
4. Grgurić, N., Jakubin, M. (1996). *Vizualno – likovni odgoj i obrazovanje*. Zagreb: Educa, str. 194 – 197.
5. Herceg Varljen, L., Rončević, A., Karlavaris, B. (2010). *Metodika likovne kulture djece rane i predškolske dobi*. Samobor: Alfa.
6. Malchiodi, C. (1998). *Understanding children's drawings*. New York: The Guilford Press.
7. Read, H. (1943). *Education through art*. London: Faber and Faber.
8. Roca, J. (1981). *Likovni odgoj u osnovnoj školi: priručnik za nastavnike likovnog odgoja i razredne nastave*, 32-34. Zagreb: Školska knjiga.
9. Vukasović, A. (1994). *Pedagogija*, Zagreb: Alfa.

STRUČNI ČLANCI U ČASOPISIMA:

1. Balić Šimrak, A. (2010/2011). Predškolsko dijete i likovna umjetnost. *Dijete vrtić obitelj*, (62/63).
2. Blašković, J., Novaković, S. (2013). Early Childhood and Preeschool Education University Students` Views and Assessments Regarding Visual Art and Music Areas. *Croatian Journal of Education*, 15(3), 583-609.
3. Bilić, V., Balić Šimrak, A., Kiseljak, V. (2012). Nevizualni poticaji za dječje likovno izražavanje i razvoj emocionalne pismenosti. *Dijete, vrtić obitelj*, (68).
4. Boyatzis, C. I., Varghese, R. (1993). Childrens Emotional Associations With Colors. *The Journal of Genetic Psychology*, 155(1).
5. Novaković, S. (2015). Preschool teacher's role in the art activities of early and

- preschool age children. *Croatian Journal of Education*, 1 (1), 153-163.
6. Novaković, S., Tomljenović, Z., Rončević, A. (2016). Monitoring and documenting preschool children's fine art creation. *Croatian Journal of Education*, 18(2), 187-19.
 7. Sušić, B. B. (2018). Dječje glazbeno stvaralaštvo: stvaralački i autotelični aspekt. *Metodički ogledi: časopis za filozofiju odgoja*, 25(1), 63-83.
 8. Sušić, B. B., Benić, Ž. M. (2018). Glazbeni i likovni senzibilitet odgojitelja kao temelj poticanja dječjeg stvaralačkog izraza. *Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*. 20(3), 93 – 105.
 9. Šarančić, S. (2014). Dobrobit likovnog stvaralaštva. *Napredak*, 154(1-2), 91-104.
 10. Šipek, B. (2015) Kako komunicirati likovnim jezikom djece. *Dijete vrtić obitelj*, (79).
 11. Turković, V. (2001). Moć slike u obrazovanju. U R. Ivančević i V. Turković (ur.), *Vizualna kultura i likovno obrazovanje* (str. 63-76). Zagreb: Hrvatsko vijeće InSEA.
 12. Vrlič, T. (2001). Likovno-ustvarjalni razvoj otrok v predškolskem obdobju. Ljubljana: Debora.

POPIS SLIKA

Slika 1. - 8. Istraživanje poticaja i stvaranje različitih likovnih tehnika (Izvor: H. Ž., odgojiteljica)

Slika 9. Stela, (5 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 10. Lea, (5 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 12. Sebastijan, (6 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 13. Dominik, (6 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 14. Emanuel, (7 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 15. Morena, (6 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 16. Roko, (4 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 17. Aleks, (5 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 18. Franka, (7 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 19. Ivan, (4 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 20. i 21. Ema, (6, 5 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 22. Leona, (7 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 23. i 24. Franka, (7 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 25. Stela, (5 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 26. Leona, (7 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 27. i 28. . Ema, (6, 5 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 29. Laura, (6 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slike 30. i 31. Stvaralački rad, slikanje uz slušanje glazbe (Izvor: H. Ž., odgojiteljica)

Slika 32. Ivan, (4 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 33. Nicole, (4 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 34. Melani, (5, 5 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 35. Petar, (6 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 36. Sebastijan, (6 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 37. Moreno, (5 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 38. Lea, (5 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 39. Mihael, (6, 5 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 40. Roko, (5 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 41. Aleksandar, (6 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 42. Povlačenje crte po papiru bez dizanje ruke za vrijeme motivacijskog dijela, čitanje priče *Putovanje jedne crte*.

Slika 43. – 46. Dječji radovi – povlačenje crte po papiru bez dizanja ruke (Izvor: Katarina Oremuš)

Slike 47. V. Kandinsky, spoj dvaju djela: „Točka, linija, površina i žuto, crveno, plava

Slika 48. Melani, (5, 5 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 49. Morena (6 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 50. i 51. Prikazuje izradu kompozicije od kolaža (Izvor: H. Ž., odgojiteljica)

Slika 52. i 53. Prikazuje izradu reljefa od špage (Izvor: H. Ž., odgojiteljica)

Slika 54. i 55. Prikazuje otiskivanje uz pomoć špage i crne tempere (Izvor: H. Ž., odgojiteljica)

Slika 56. Lukas, (6 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 57. Petra, (6 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 58. Petar, (6 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 59. Moreno, (5 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 60. Maja, (6 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 61. Roko, (5 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 62. Lukas, (6 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 63. Ivan, (4 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 64. Morena (6 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 65. Andrija, (7 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 66. Lea, (5 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Slika 67. Franka, (5 g.) (Izvor: Katarina Oremuš)

Zahvala

Ovim putem se zahvaljujem svojoj mentorici doc. dr. sc. Svetlani Novaković na svakoj podršci, savjetu, strpljenju, danoj slobodi izražavanja te pomoći kod izrade samog završnog rada.

Veliko hvala mojoj obitelji, bližnjima, prijateljima te odgojiteljici Heleni Žukini koji su mi pomagali, poticali me, podržavali i bili uz mene.

IZJAVA

o samostalnoj izradi rada

Izjavljujem da sam ja Katarina Oremuš, studentica izvanrednog Sveučilišnog studija Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek u Petrinji, samostalno provela aktivnosti u dječjem vrtiću te istražila literaturu i napisala završni rad na temu: Motivi i poticaji u likovno - kreativnim aktivnostima u vrtiću.

U Oroslavju, 26. srpnja 2021.